

Paddestoelen, mossen en korstmossen in natuurrijke tuinen

Willy Leufgen

Enigszins passend bij de tijd van het jaar willen we in het **derde deel** van onze serie over organisaties, instellingen, winkels enz., die informatie en/of producten leveren, die in natuurrijke tuinen van pas kunnen komen, aandacht besteden aan de vertegenwoordigers, die tot de 'lagere' planten worden gerekend.

Paddestoelen

De Nederlandse flora kent niet minder dan - naar schatting - 3500 soorten van deze met geheimzinnigheid en ontelbare verhalen en legendes omwoven groep organismen.

Natuurrijke tuinen en parken, met hun grote variëteit aan groeiomstandigheden op kleine schaal en beheerd door mensen met een groeiend besef voor de 'dood-hout-leeft' - gedachte zijn groeiplaatsen bij uitstek voor zowel de 'hogere', als ook de 'lagere' plantenwereld.

De vormen- en kleurenrijkdom, de wijze van voortplanting (denk bijvoorbeeld aan parelstuifzwammen, maar ook aan 'heksenkringen'), de eetbaarheid, maar ook de halluci-

nerende tot dodelijke werking van sommige soorten paddestoelen spreken de menselijke verbeeldingskracht bijzonder aan.

Het verbaasde ons dan ook niet, dat we tijdens onze inventarisatieris langs Nederlandse heemtuinen ontdekten, dat een behoorlijk aantal openbare heemtuinen regelmatig paddestoelen inventariseert of laat inventariseren.

50-100 soorten zijn dan in de regel al gauw gevonden. Uit eigen ervaring in Heemtuin Muntendam weten we, dat vakkundige hulp bij het inventariseren zeer aan te bevelen is. U kunt hiervoor het best contact opnemen met paddestoelen-deskundigen van de **KNNV-afdeling** (Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging) in uw omgeving of met de secretaris van de **Nederlandse Mycologische Vereniging**, Mirjam Veerkamp, Biologisch Station, Kampsweg 27, 9418 PD Wijsster, die u dan met de meest geschikte kenners in uw omgeving in contact kan brengen.

Uiteraard kunt u ook lid worden van bovengenoemde vereniging. De contributie bedraagt f 40,- voor ge-

wone leden en f 20,- voor junior- en huisgenootleden.

De Nederlandse Mycologische Vereniging telt ongeveer 450 leden, die zich op verschillende niveaus bezig houden met de mycologie. De N.M.V. organiseert jaarlijks drie landelijke bijeenkomsten, kent twee aparte werkgroepen, de 'Werkgroep Mycologisch onderzoek IJsselmeerpolders' en de 'Werkgroep Paddenspoelen-kartering' en organiseert excursies, werkweken in binnen- en buitenland en cursussen.

Voor wie graag (daarnaast) zelf op onderzoek uitgaat zijn de volgende **determinatieboeken voor beginners** aanbevolen:

* Phillips, R. Paddestoelen en schimmels in West-Europa. Uitg. Spectrum.

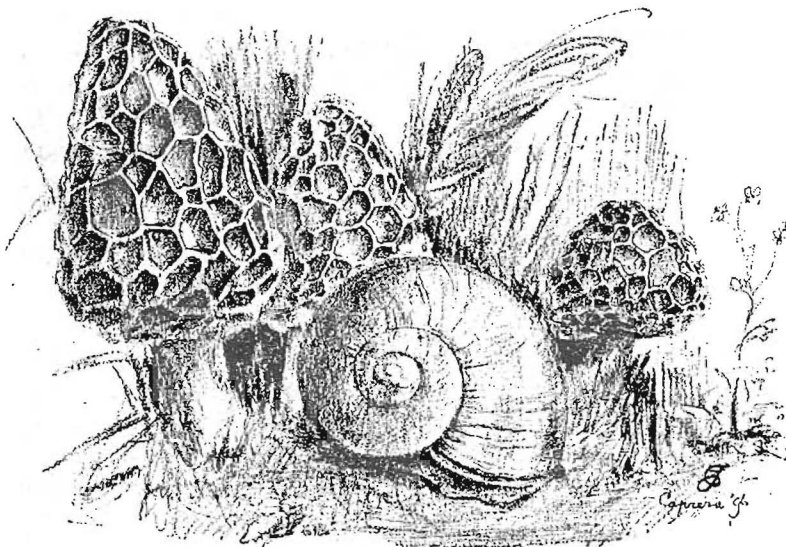
* Svrček, M. en J. Kubička, 1989. Paddestoelengids. Thieme, Zutphen.

Zelf hebben we goede herinneringen aan het organiseren van een zogenaamde '**Paddestoelendag**' in de herfst. In Muntendam in Oost-Groningen heeft deze 'open themadag' ondertussen al een traditie van ca. 10 jaar.

Dit jaar vindt de '**Paddestoelendag**' in Heemtuin Muntendam plaats op 24 oktober, 10.00 - 16.00 uur

Zo'n dag biedt heemtuinvrienden de mogelijkheid, het thema *paddestoelen* ruimer aan te pakken: paddestoelen-routes, deskundige rondleidingen, tentoonstellingen en diaries, presentatie van paddestoelen-literatuur, verkoop van eetbare paddestoelen, bijzondere paddestoelgerechten, verhalen en legendes rondom paddestoelen...

Paddestoelentoren in Nijmegen
In "Het Rondeel", een oude toren in

"Morieltjes en wijngaardslak." Uit: *In de duinen*. E. Heimans en Jac. P. Thijsse, 1907

het Nijmeegse Kronenburgerpark kunt u op een bijzondere manier een groot gedeelte van het jaar kennis maken met het fenomeen paddestoel.

De **Stichting Onderwijs en Milieu** heeft hier een sfeervolle tentoonstelling ingericht, vertoont er regelmatig diazeringen, verkoopt er allerlei lesmateriaal cq. een diaserie "De laatste der Hanekammen", (48 dia's, f 45,-) en kweekt er zelf ook enkele eetbare soorten paddestoelen. Voor meer informatie kunt u het best contact opnemen met:

Peter Oei, SOM, Derde van Hezewijkstr. 2a, 6542 JP Nijmegen, 080-789116.

Succesvol paddestoelen kweken

Het is met enige kennis van zaken mogelijk in uw (heem-)tuin of binnenshuis (inheemse) paddestoelen te kweken voor consumptie, ter verrijking van de aanwezige paddestoelenflora of als boeiende educatieve activiteit.

Voor wie zich hierin wil verdiepen, hieronder twee adressen van 'broedhandelaren' met een ruim assortiment:

* **Broedhandel Tauber**, Sleestraat 16, 6014 CA Ittervoort, 04756-6225.

* **De Spore**, paddestoelculturen, Rijksweg 47, 7975 RV Uffelte, 05215-1588.

De heer Tauber, een groot kenner van de materie en al 22 jaar actief in de broedhandel, heeft ons de volgende literatuur aanbevolen:

* Dr. Jan Lelley. Handbuch der Erwerbsgärtner, Pilzanbau, Biotechnologie der Kulturspeisepilze. Ulmer-Verlag, Stuttgart.

* M. Verfaillie, 1983. Zo'n lekker paddestoelenhoekje bij mij thuis. Pandava Press, Antwerpen-Ekeren (dit boek is nog voor ca. f 20,- excl. verzendkosten te bestellen bij SOM Nijmegen en "De Spore" in Uffelte).

Mossen en korstmossen

Ook al worden mossen en korstmossen regelmatig in één adem genoemd en doen hun namen nauwe verwantschap vermoeden, niets is minder waar: een korstmos vormt immers een symbiose tussen een alg en een schimmel.

Gewoon muurmos

Vertegenwoordigers van beide biologische afdelingen behoren in beheerderskringen tot gewaardeerde verschijnselen, die dan ook veelvuldig in heemtuinen worden opgemerkt. Maar regelmatig horen we verzuchtend tot klagend, hoe moeilijk het determineren van mossen en korstmossen toch is.

Er zijn ons dan ook weinig activiteiten rondom dit beminde maar onbekende leven bekend.

Toch verdienen deze vaak prachtige pioniers der flora en indicatoren van menselijk (wan-)gedrag meer aandacht!

De **Bryologische en Lichenologische Werkgroep van de KNNV** vormt met ca. 300 leden het bindende element voor al diegenen in Nederland met interesse voor mossen en/of korstmossen. De werkgroep tracht al sedert 1946 alle liefhebbers bij elkaar te brengen, voert inventarisatieprojecten uit, heeft in 1992 een 'Rode lijst' van verdwenen en bedreigde korstmossen in Nederland uitgegeven, organiseert excursies en kampen en geeft voor haar leden drie maal per jaar een vakblad "Buxbaumiella" uit. De contributie voor KNNV-leden bedraagt f 17,50 (f 27,50 voor alle overigen). Voor **nadere informatie** kunt u het best contact opnemen met:

Dr. André Aptroot, G.v.d. Veenstraat 107, 3762 XK Soest, 02155-27417.

Voor **excursiedata** e.d. kunt u contact opnemen met de ook in heemtuinkringen bekende **Fred Bos**, Bochoitsestr. 49, 7102 BT Winterswijk, tel. 05430-15341.

Wat betreft de hulp bij determinaties van mossen en korstmossen in heemtuinen deelde André Aptroot

ons het volgende mee: "Individuele leden zijn meestal wel bereid (en soms enthousiast) om determinaties te verrichten of excursies te leiden. Het lijkt me het beste als men contact opneemt met de secretaris (momenteel ben ik dat), die dan door kan verwijzen."

Dus wie meer wil weten over al die schitterende soorten mossen en korstmossen...wie weet wat voor juweeltjes in (openbare) heemtuinen en -parken nog een verborgen bestaan leiden. Want: in een artikel van André Aptroot "Korstmos-oases in Amsterdam" lazen we ondermeer: "De bossen en parken functioneren wat dit betreft duidelijk als 'korstmos-oases'." ("De Levende Natuur", 4/1993, blz. 133).

En: terwijl er in Nederland nog maar zelden een nieuwe hogere plant wordt ontdekt (adventieven even buiten beschouwing gelaten) gebeurt dat met mossen en korstmossen zeer geregeld.

Bekermos

Afsluitend nog enkele **literatuur-tips** voor de warming-up:

* Landwehr, J., 1984. Nieuwe Atlas Nederlandse Bladmossen. Thieme, Zutphen.

* Dirkse, G., K. van Dort en R. Bons. Bosmossen, WM 186. Uitg. KNNV, Utrecht.

* Kruij, W., 1986. Korstmossen, wonderlijke vertegenwoordigers van het plantenrijk. Thieme, Zutphen.

* Brand, A.M., Aptroot A., A.J. de Bakker en H.F. van Dobben. Standardlijst van de Nederlandse korstmossen. Uitg. KNNV, Utrecht. □